

EDUCACIÓ

La pedagogia Waldorf: educar a través de les arts

L'aprenentatge es basa en l'experiència i les humanitats, i potencia les capacitats de cada infant

Reportatge

ELISENDA BARREDA
BARCELONA

En una habitació a les fosques, un grup de nens celebren l'aniversari de la Júlia, que avui fa sis anys. Estan asseguts en rotllana, i fan sonar campanetes mentre la Júlia entra a la sala, acompanyada d'una professora que taral·leja una cançó. Tots els nens estan en silenci mentre una altra mestra explica la història d'una nena que vivia en una estrella i que un dia va decidir baixar a la Terra. És la història del naixement de la Júlia.

Els contes són molt importants al centre d'educació infantil Rosa d'Abril, i en moltes altres escoles que, com aquesta, segueixen la pedagogia Waldorf. És un mètode educatiu basat en les idees de Rudolf Steiner, filòsof austríac del segle XIX, que entenia que l'educació havia de donar salut i respectar el desenvolupament espiritual del nen.

La recuperació d'activitats artesanals i artístiques, la conscienciació per una alimentació sana i el respecte per la natura caracteritzen aquesta educació humanista fundada el 1919 i que encara avui continua revolucionant el panorama educatiu arreu del món.

Una extensió de la llar

L'Ana Luisa, una de les professores de Rosa d'Abril, explica que aquesta filosofia entén que "l'escola ha de ser un espai de pau i tranquil·litat, una extensió de la vida familiar". Per això cada dia de la setmana està dedicat a un activitat, com ara el dibuix amb cera d'abella, l'elaboració de pa artesanal o la pintura amb aquarel·la. No hi ha separació per cursos, així que els nens fan les activitats junts i juguen amb nines -cosides a mà pels professors i els pares- i joguines senzilles, normalment de fusta.

El Daniel i la Gemma fa tres anys que porten la seva filla a Rosa d'Abril, l'únic centre que ofereix educació infantil Waldorf a la ciutat de Barcelona. Al principi el Daniel no estava gaire convençut que aquest tipus d'educació pogués funcionar. "Jo vaig anar a una escola tradicional i he sortit normal. Pe-

rò ara em pregunto: què vol dir normal?" Assenyala que la diferència entre l'educació que ell va rebre i la d'una escola Waldorf és que ell "estudiava per treure bones notes", mentre que aquí "s'estudia per aprendre". El paper del mestre Waldorf és acompanyar, observar els nens "amb tota la seva consciència" en les diferents etapes, comenta l'Ana Luisa. La seva funció és ajudar-los a potenciar les seves capacitats, perquè cadascú "trobï allò que ressona dins seu i pugui trobar el seu camí", explica la Laura Marí, una de les fundadores de l'escola Rosa d'Abril.

Dinàmiques noves

L'educació Waldorf es divideix per septennis, cicles de set anys. En el primer, dels 0 als 7 anys, el nen es mou per imitació de l'adult i l'educació es basa en el joc lliure, les cançons i les històries. Se li transmet que el món és bo. Dels 7 als 14 anys el nen està immers en el món artístic i l'aprenentatge en aquesta època es fa per admiració, partint de la base que el món és bell. Entre els 14 i els 21 anys el jove qüestiona el seu entorn i se li en-

senya que el món és veritable. L'Escola Waldorf-Steiner El Til·ler, situada a Bellaterra, és una de les poques escoles Waldorf de Catalunya que imparteix infantil i primària. La majoria dels centres catalans Waldorf ofereixen, de moment, educació infantil. Les dinàmiques que segueixen es diferencien de les d'una escola tradicional. A primària, es funciona a partir de períodes de quatre setmanes, durant les quals es treballa una matèria, per exemple matemàtiques, dues hores cada dia. Les quatre setmanes següents es fa història, geografia o llengua, depenent de cada curs. La resta del dia es fa pintura, manualitats, música, tallers de fusta i artesanian o educació física. Els nens no aprenen a llegir ni escriure fins als 6 o 7 anys, perquè es considera que abans no són prou madurs i es vol evitar caure en una intel·lectualització precoç. Un mateix professor acompanya els alumnes durant els sis anys que dura la primària i així estableix una relació emocional professor-alumne, amb una dedicació molt personalitzada.

Les escoles Waldorf no utilitzen llibres de text, sinó que els nens cre-

Art
Es dona molta importància a les històries, la música, les manualitats i la pintura

en el seu propi quadern amb els coneixements que van adquirint al llarg de les quatre setmanes de cada matèria. Els continguts, explica Martí Prat, psicopedagog d'El Til·ler, els decideix el mestre, i varien "segons el moment que estigui vivint el grup". No fan exàmens perquè "al quadern ja es veu el que el nen ha assimilat" i tampoc se l'avalua amb notes per no "fomentar la competitivitat". Tot i això, a 6è de primària passen les proves

Un moviment que encara és incipient a Catalunya

E.B.

BARCELONA. La pedagogia Waldorf és present en més de 90 països arreu del món. A Alemanya i a Holanda, aquestes escoles són públiques, a diferència de Catalunya, on no reben cap tipus de subvenció de la Generalitat. Els pares paguen uns 400 euros mensuals a primària i uns 300 a infantil.

Mentre que a Alemanya existeixen uns 200 centres Waldorf, a Bèlgica gairebé 30 i als Estats Units més d'un centenar, a Catalunya no arriben a la desena. Les escoles El Til·ler i La Font (Vic) són les úniques que compten amb cicles d'infantil i pri-

mària homologats. També els centres d'educació infantil Rosa d'Abril, La Llabor (Olot) i Espígol (Ulldenon) tenen el reconeixement del departament d'Ensenyament.

A Catalunya, aquesta pedagogia encara és força nova, ja que la dictadura franquista va fer que Espanya fos impermeable a la cultura europea. Tot i això, el psicopedagog Martí Prat destaca que el mètode Waldorf s'està expandint a Catalunya, perquè té una tradició pedagògica i cultural "molt important". Des del punt de vista didàctic, diu Prat, la tradició pedagògica catalana coincideix amb algunes de les idees de Rudolf Steiner i es-

Dues nenes juguen al pati de l'escola infantil Rosa d'Abril, on es practica el mètode Waldorf. WAYRA FICAPAL

VIURE PER APRENDRE
Els nens celebren l'aniversari de la Júlia a l'escola Rosa d'Abril de Barcelona. WAYRA FICAPAL

de competències bàsiques de la Generalitat, i, segons Prat, "en general la mitjana dels resultats és del volant del 7 o el 8".

Assegura que els alumnes "aprenen el mateix que els d'una escola tradicional: la diferència és com arriben als conceptes, que és a partir d'experiències artístiques". El pedagog Jordi Puig diu que "les escoles tradicionals estan molt pendents de les matèries i deixen de

tà en sintonia amb l'educació del centre d'Europa. Però Franco va frenar aquests moviments de renovació pedagògica, que no van reaparèixer fins als anys 80.

La implicació dels pares, vital

L'escola Rosa d'Abril és la iniciativa Waldorf més antiga de Catalunya. Funciona des del 1991, i actualment té la intenció d'ampliar l'oferta educativa, construint un centre d'educació primària. El Til·ler, per la seva banda, també està muntant una escola amb ensenyament secundari, així com l'Escola Tretzevents, a la Floresta, que està en procés d'homologació. La implicació dels pares i els mestres és essencial, sobretot si es té en compte que la majoria de les escoles i centres infantils Waldorf han sorgit a partir d'iniciatives i associacions conjuntes entre pares i professors. —

Origen
El filòsof austríac Rudolf Steiner va fundar la metodologia

Singularitat
No hi ha exàmens ni llibres de text, ja que el nen crea un quadern propi

banda les disciplines artístiques". Puig valora positivament que les escoles Waldorf donin més importància a la poesia, el teatre, la música o la pintura. L'escola tradicional, diu, acostuma a ser la transmissora dels valors d'una societat. I això fa que es mantingui com està. En canvi, l'escola Waldorf reivindica un "canvi social", que diu que la societat "no ha de ser com és sinó com la gent vol que sigui". —

Treballar a l'aula: altres mètodes alternatius

● Montessori

Creat per Maria Montessori l'any 1907, busca educar a través dels sentits. S'observa les capacitats dels infants per interioritzar els coneixements del seu entorn i l'interès que mostren pels objectes que poden manipular. El paper del professor és fer de guia.

● Escoles lliures

Consisteix en l'acceptació i el respecte per la persona. No hi ha uns continguts obligatoris. L'aprenentatge es considera tot allò que parteix d'un impuls propi, tota experiència motivada de manera intrínseca i sense la intervenció de cap adult. Només s'aplica fins als sis anys, que és l'etapa educativa no obligatòria.

Bernd Ruf

MESTRE WALDORF CREADOR DE LA PEDAGOGIA D'EMERGÈNCIA

Xoc "La pedagogia d'emergència Waldorf intenta alliberar les emocions del nen a través del moviment perquè deixi anar el trauma" **Context** "Actua en infants que han patit guerres o catàstrofes naturals"

"¿Volem nens intel·ligents però sense autoestima?"

SÒNIA SÁNCHEZ

El 2006 el mestre alemany Bernd Ruf, especialista en pedagogia Waldorf, va assistir al festival de la joventut organitzat per la Unesco a Alemanya i va conèixer diversos joves que havien viscut la Guerra del Líban. Des de llavors, ha fet 35 viatges a països que han patit guerres o catàstrofes naturals i s'ha dedicat a crear un marc teòric que adapta el mètode Waldorf a contextos com aquests: la pedagogia d'emergència.

Com ajuda, el mètode Waldorf?

Com a pedagogia creadora de salut, és molt indicada per a nens que han patit un xoc. Cal deixar clar, però, que no és una teràpia. La pedagogia d'emergència comença abans de la teràpia perquè s'aplica abans que comenci la malaltia. En les vuit primeres setmanes després d'un xoc es decideix si l'infant el superarà o si emmalaltirà i li quedarà un trauma. Com més aviat s'actua amb ell més possibilitats hi ha que no emmalalteixi, però si després de vuit setmanes el trauma encara hi és es pot seguir amb la pedagogia, però llavors ja cal acompanyar-la de teràpia.

Com s'aplica?

Quan patim un xoc quedem garratibats durant uns segons i després ens relaxem, exhalem. Però, quan hi ha un trauma, aquesta relaxació no es produeix. La persona es manté en estat de contracció constant, de bloqueig. La pedagogia d'emergència intenta que es deixi anar la contracció per alliberar aquestes emocions. Com? Amb exercicis rítmics, jocs de moviment, amb pilotes o picant de mans, o bé pintant amb aquarel·les.

Parteix de la idea que el que fa el cos es trasllada a la ment.

La pedagogia Waldorf (no només la d'emergència, sinó també l'escolar) veu la persona com un ésser sencer. No només educa el cervell, sinó tot el nen: cap, cor i mans. Per això, a l'escola Waldorf, a més de les matèries tradicionals dirigides al cervell, llengua i matemàtiques, n'hi ha moltes de manuals i plàstiques, de crear coses amb les mans, i d'art i música.

Com tracten les emocions?

L'objectiu és crear nens forts i amb autoestima, preparar-los per al futur incert. Què aporta formar nens molt intel·ligents si descuidem les seves qualitats anímiques? Potser aniran a la universitat però se suïcidaran en no superar un problema personal. Educant l'ésser sencer fem que desenvolupi la part racional i la capacitat d'acció. Si no, serà una persona que ho sap tot i no fa res. Avui ho sabem tot sobre la destrucció mediambiental, però no en fem res, de tot això que sabem.

Com s'educa, això?

Hi ha tres maneres d'ensenyar: amb premis, fomentant els colzes; amb càstigs, a través de la por; o amb l'interès i la motivació. Només es poden educar persones lliures de la tercera manera, com fa la Waldorf.

I aprenen el mateix que la resta?

El mètode Waldorf va néixer a Alemanya el 1919. Avui hi ha 1.200 escoles Waldorf i 2.500 llars d'infants en 90 països del món. En cent anys, Alemanya ha fet molts estudis i ha constatat que els alumnes Waldorf no queden enrere en cap matèria, però avantatgen la resta en hàbitats socials i treball en equip. —

L'alemany Bernd Ruf va ser a Barcelona per explicar la pedagogia d'emergència, que aplica amb nens que han patit traumes. XAVIER BERTRAL